

TYT TÜRKÇE · ÜNİTE 6 / 12 · PARAGRAF

Paragrafın Yapısı:

TYT Hap Bilgi

Paragraf bloğunun her yıl birkaç sorusu parçanın kuruluşunu yokluyor: ÖSYM 2018-2026 arasında bu tipten **38 soru** sordu. Akışı bozan cümle ve ikiye bölme her yıl birer kez geldi.

Beş kalıp var: akışı bozan cümle, parçayı ikiye bölme, başa, sona ya da boşluğa cümle getirme, dıştaki cümleyi yerleştirme ve diyalogda soru. Notlar her kalıbın çözüm sırasını ve dokuz yılın cevaplarındaki düzeni veriyor.

Paragrafın giriş, gelişme ve sonuç cümlelerinin özellikleri ve karışık cümleleri sıralama da burada.

Bu üniteye
38 çıkmış soru (2018-2026)
bu bloktan yılda ~25 soru
12 ÖSYM tuzağı

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

38 sorunun 13'ü tek konudan geldi: Başa, sona ve boşluğa cümle.

Başa, sona ve boşluğa cümle ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ 13 soru

2018/23 Geciken veliler ve ceza 2019/22 Yapıtlar arası konuşma 2020/18 Sinemada spor
2020/19 Akıl ve duygu atları 2021/18 Bilime kuşkuyla bakmak
2021/19 Dikkatten kaçan ayrıntı 2022/18 Yazma cesareti
2022/19 Gombrich'in ilk cümlesi 2022/20 Everest'in yükselişi 2023/19 Aynalı dergi kapağı
2024/20 Atom altı parçacıklar 2025/18 Kintsugi 2025/19 Olimpiyat rekorları

Akışı bozan cümle ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ 9 soru

2018/21 İnci ve sedef 2019/21 Uçağa çarpan yıldırım 2020/17 Avrupa'ya göç ve kaygı
2021/15 Uygur kayıtsızlık 2022/17 Sanatla ötekini tanımak 2023/16 Kedilerin mırlaması
2024/17 Hipokrat ve hastalığın nedeni 2025/16 Yazarların farklı nitelikleri
2026/16 Mars'ı yaşanabilir kılmak

Parçayı ikiye bölme ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■ 9 soru

2018/22 Düşünmeyen dünya ve düşünmek 2019/20 Weber: ekonomi ve siyaset
2020/16 Davranışçılık 2021/16 Fotoğraf makinesi 2022/15 Kuşaklar ve modernlik
2023/17 Paul ve Virginie 2024/16 Zeugma Müzesi 2025/17 Mentawai adaları ve halkı
2026/17 Erken biten bir iş günü

Diyalogda soru ■■■■ 4 soru

2018/34 Enerji tüketimi uzmanı 2019/34 Yönetmen ve üç kahraman
2023/23 Öykücü ve yaprak öyküler 2025/23 Tarihçi ve istatistik

Dıştaki cümle ve sıralama ■■■ 3 soru

2020/20 Çağdaş şiir ve eski şiir 2022/16 Balonla uzay yolculuğu
2023/18 Romalıların haritaları

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Türkçe testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

② Giriş, Gelişme, Sonuç

Cümlelerin görevi

- **Giriş cümlesi** konuyu açar. "Bu, böylece, ayrıca, çünkü, ama, kısacası" gibi önceki bir cümleye bağlanan sözlerle ya da "bu durum" gibi bir göndermeyle başlamaz.
- **Gelişme cümleleri** konuyu açar ve ana düşünceyi destekler: örnek, karşılaştırma, tanık gösterme çoğu kez burada.
- **Sonuç cümlesi** öncekileri bir yargıya bağlar; "kısacası, demek ki, öyleyse, sonuç olarak" ile başlamaya elverişlidir.
- Her cümle öncekine ve sonrakine hem **anlamca** hem **dilce** (bağlaç, zamir, işaret sözcüğü) bağlanır; zincirin halkası gibi.
- **Başlık** konuyu ve ana düşünceyi birkaç sözcükte toplar; parçanın bir bölümüne değil bütününe uyar.

Karışık cümleleri sıralamak

① Giriş cümlesini bul: bağlaçla ya da göndermeyle başlamayan, en genel cümle.

↓
② Birbirine zincirlenen ikilileri **blok** yap: "bu, o, ayrıca, çünkü" sözü bir cümleyi öncekine bağlar.

↓
③ Öyküleyici parçada olayın **zaman sırasını** izle: yola çıkış, donanım, yükselirken balonun genişmesi, ilk şekiller, hedefte küre. **TYT 2022/16**

↳ İki cümlelerin yeri değiştirilecekse önce giriş cümlesinin hemen ardından ne gelmesi gerektiğini sor; açıklamayı bekleyen cümle ile açıklaması ayrı düşmüşse onları buluştur.

3 Akışı Bozan Cümle

Akışı bozan cümleyi bulmak

1 Parçanın konusunu tek sözle yaz: incinin oluşumu, yıldırımın uçağa etkisi.

2 Her cümleyi bu konuyla karşılaştır; konuya değen ama **başka bir yönünü** anlatan cümle akışı bozar.

3 **Önce ilk cümleyi sına.** Dokuz yılın altısında akışı bozan cümle ilk cümleydi: parça bir konuyu anlatırken ilk cümle ona yakın başka bir konuyla açılıyordu.

TYT 2018/21 · 2019/21 · 2022/17 · 2024/17 · 2025/16 · 2026/16

4 Bağlaçlara güvenme: bozan cümle de dilce bağlı görünebilir; ölçüt anlamdır.

ÖSYM'nin akışı bozan cümleleri

PARÇA	BOZAN CÜMLE VE NEDENİ
İnci ve sedef	I: incinin ticareti. Öbürleri incinin nasıl oluştuğunu anlatıyor. TYT 2018/21
Uçağa çarpan yıldırım	I: türbülansı da anıyor. Parça sadece yıldırımın uçağa etkisi. TYT 2019/21
Avrupa'ya göç	II: Avrupa'nın göçmene ihtiyacı. Parça direnişin nedeni olan kaygıyı ve çaresini anlatıyor. TYT 2020/17
Uygar kayıtsızlık	IV: kalabalık sokakta dikkatle bakmak gerektiği. Parça göz temasından kaçınmayı anlatıyor. TYT 2021/15
Sanatla ötekini tanımak	I: yirminci yüzyılın savaşları. Parça yeni yüzyılda sanatın insanları buluşturmasını anlatıyor. TYT 2022/17
Kedilerin mırlaması	V: büyük kedilerle fark. Parça anne ile yavru arasındaki mırlamayı anlatıyor. TYT 2023/16
Hipokrat	I: yeminin etik ilkeleri. Parça hastalığın doğal ve doğaüstü nedenlerini anlatıyor. TYT 2024/17
Yazarların nitelikleri	I: bir yazarın hem sevilen hem sevilmeyen eserleri. Öbürleri yazarların farklı nitelikleri. TYT 2025/16
Mars	I: Mars'ın sanattaki yeri. Öbürleri Mars'ı yaşanabilir kılma çabası. TYT 2026/16

4) Parçayı İkiye Bölme

İkinci paragrafın başını bulmak

1) Parçanın iki ayrı yönünü ara: konunun kendisi ve etkisi, mekân ve halkı, genel bir gözlem ve kişisel deneyim.

2) Yeni yönü açan, kendinden öncekine "bu, bunun için" gibi bir sözle bağlanmayan cümle ikinci paragrafın başıdır.

3) Dokuz yılda ikinci paragraf hep III, IV ya da V. cümleyle başladı; şıklar II-VI olduğu hâlde cevap hiç II ya da VI olmadı. Önce ortadaki geçisi ara

TYT 2018/22 · 2019/20 · 2020/16 · 2021/16 · 2022/15 · 2023/17 · 2024/16 · 2025/17 · 2026/17

ÖSYM'nin ikiye bölme cevapları

PARÇA	İKİNCİ PARAGRAF VE GEÇİŞ
Düşünmek	V: düşünmeyen dünyadan düşünmenin tanımına geçiliyor. TYT 2018/22
Weber	III: ekonomi ve din üstüne görüşten siyaset görüşüne geçiliyor. TYT 2019/20
Davranışçılık	IV: kuramın doğuşundan öğrenmeyi nasıl açıkladığına geçiliyor. TYT 2020/16
Fotoğraf makinesi	V: makinenin yayılışından fotoğrafın topluma etkisine geçiliyor. TYT 2021/16
Kuşaklar ve modernlik	III: kuşaklar arası karşıtlıktan modernlik kavramına geçiliyor. TYT 2022/15
Paul ve Virginie	III: romanın konusundan Tanzimat okurlarına etkisine geçiliyor. TYT 2023/17
Zeugma	V: müzeden şehrin kendi tarihine geçiliyor. TYT 2024/16
Mentawai	IV: adaların coğrafyasından halkın kültürüne geçiliyor. TYT 2025/17
Erken biten iş günü	IV: genel bir gözlemden yazarın kendi deneyimine geçiliyor. TYT 2026/17

5) Başa, Sona ve Boşluğa Cümle

Getirilecek cümleyi bulmak

- 1) Boşluğun **önündeki ve ardındaki** cümleyi oku; getirilecek cümle ikisine birden bağlanmalı.
- 2) Boşluktan sonra **"Başka bir deyişle, diğer bir deyişle"** geliyorsa boşluk o cümlenin söylediğinin özüdür; başa gelecek cümleyi sonraki cümle açıklar. TYT 2018/23 · 2022/18
- 3) Boşluktan sonra **"Çünkü"** geliyorsa boşluk bir yargı, "çünkü" cümlesi onun gerekçesidir: parçacıklar ancak ilişki içinde anlam kazanır, çünkü onlar bağlantılardır. TYT 2024/20
- 4) Sonraki cümle bir **liste** açıyorsa (nedenler, örnekler) boşluk o listeyi haber verir: bilime kuşkunun ardında değişen nedenler var. TYT 2021/18
- 5) Parça bir **benzetme** kurmuşsa son cümle benzetmeyi tamamlar: iki at akıl ile duygu; işiniz ikisini de dizginleyip dengede tutmak. TYT 2020/19

↳ Kökte bir sonuç şartı varsa ("zamanla değiştiği sonucuna ulaşılсын") sık o sonucu doğrudan vermeli: levhalar ittikçe dağ her yıl yükseliyor. TYT 2022/20

ÖSYM'nin getirdiği cümleler

PARÇA	GETİRİLEN CÜMLENİN ÖZÜ
Yapıtlar arası konuşma (başa)	Hiçbir yapıt boşluğa doğmaz, akan bir nehre sonradan eklenir; sonraki cümleler bunu örnekliyor. TYT 2019/22
Dikkatten kaçan ayrıntı (sona)	Dizilerde geri dönüşlerle ayrıntının pekiştirilmesinin nedeni budur. TYT 2021/19
Sinemada spor (boşluk)	İzleyen, film kadar bir maçın heyecanını da yaşar; ardından yine bir spor sahnesi anılıyor. TYT 2020/18
Gombrich (boşluk)	Eser diye bir şey yok, onu ortaya koyan var; ardından "önce insan" deniyor. TYT 2022/19
Aynalı kapak (boşluk)	Kapağa bakan kendini görür: yılın insanı sizsiniz. TYT 2023/19
Kintsugi (boşluk)	Kusurun da güzelliğin parçası sayılabileceği anlayış. TYT 2025/18

Olimpiyat rekorları (boşluk)

Yeni ekipmanların performansı artırması; örnek
esnek sırtık. TYT 2025/19

6 Dıştaki Cümleyi Yerleştirmek

“Hangisinden sonra getirilebilir?”

- Dıştaki cümlemin **gönderme sözünü** bul (“bu sistem”, “bu tür”); gösterdiği şey hangi cümledeyse cümle onun ardına gelir.
- “Bu sistemle yapılmış harita kalmadı” cümlesinin “bu sistem”i IV’teki parselleme yöntemi; ardından gelen V “Ancak” diye bu eksikliği karşılıyor. Cümle IV’ten sonra. TYT 2023/18
- Sıra mantığına bak: sanatçılar önce eski şiirin unsurlarını taşıdı (IV), sonra bunun üslubunu tartıştı, en sonunda (V) “hatta” divan tarzında yazanlar çıktı. Tartışma cümlesi IV’ten sonra. TYT 2020/20

7 Diyalogda Soru

Cevaptan soruyu kurmak

- 1 Her cevabın **ilk cümlesini** oku: sorunun anahtarı oradadır.
- 2 Cevabın **zamanına** bak: uzman petrolün bugün de tahtını bırakmadığını söylüyor; geleceği soran şık bu cevaba uymaz. TYT 2018/34
- 3 Cevap bir **ilişki ya da bağlantı** anlatıyorsa soru o ilişkiyi sorar: “aralarında bağlantı olduğu aşikâr” → soru üç kahraman arasındaki ilişki. TYT 2019/34
- 4 Cevap bir **tercihin gerekçesini** veriyorsa soru “neden”dir: kısalık bilinçli bir tercih → öyküler neden alışılmadık hacimde? TYT 2023/23
- 5 Cevap bir **genellemeyi reddediyorsa** soru o genellemeyi sorar: “tek bir çizgi çekmek doğru olmaz” → karşılaştırma olmazsa olmaz mı? TYT 2025/23

8 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

ÖSYM’nin bu ünitelerdeki sorularda kurduğu tuzaklar. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 İnciden söz ediyor diye ticaret cümlesi de konuya ait sanılır; parça incinin oluşumunu anlatıyor. TYT 2018/21

- 2 "Diğer bir deyişle" cümlesi öncekinin yeniden söylenişidir; yeni bir taraf (okul personeli) getirmez. **TYT 2018/23**
- 3 Bugünü anlatan cevaba geleceği soran soru yakışmaz. **TYT 2018/34**
- 4 Türbülans da uçağa zarar verir ama parça sadece yıldırımı anlatıyor. **TYT 2019/21**
- 5 Göçmene ihtiyaç konuya yakın ama parça direnişin altındaki kaygıyı anlatıyor. **TYT 2020/17**
- 6 Akıl ile duygu dengesi anlatılıyorsa birini seçmeyi söyleyen şık parçanın tersidir. **TYT 2020/19**
- 7 Ölüm yöntemiyle değişen sayı fiziki değişim değildir; dağın kendisi yükseliyor olmalı. **TYT 2022/20**
- 8 Büyük kedilerle karşılaştırma ilginç görünür ama parça anne ile yavruyu anlatıyor. **TYT 2023/16**
- 9 Kapakta ayna varsa mesaj makineler değil, okurun kendisidir. **TYT 2023/19**
- 10 İkinci paragraf yeni yönün başladığı cümleyle başlar, o yönün ikinci cümlesiyle değil. **TYT 2024/16**
- 11 Yeminin etik ilkeleri Hipokrat'la ilgili ama parça hastalığın nedeni üstüne. **TYT 2024/17**
- 12 Kintsugi'de amaç güzel olanı bozulmadan korumak değil, kusuru güzelliğin parçası yapmak. **TYT 2025/18**

9 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

- | | |
|---|---|
| 1. Giriş cümlesi "bu durum" gibi bir göndermeyle başlayabilir. | ☐ D ☐ Y |
| 2. "Kısacası, demek ki" ile başlayan cümle sonuç cümlesi olmaya elverişlidir. | ☐ D ☐ Y |
| 3. Akışı bozan cümle her zaman konu dışı, tamamen ilgisiz bir cümledir. | ☐ D ☐ Y |
| 4. ÖSYM'nin akışı bozan cümlesi 2018-2026 arasında altı kez ilk cümle oldu. | ☐ D ☐ Y |
| 5. İkiye bölme sorusunda cevap 2018-2026 arasında hiç II ya da VI olmadı. | ☐ D ☐ Y |
| 6. Boşluktan sonra "Çünkü" geliyorsa boşluğa bir gerekçe gelir. | ☐ D ☐ Y |

7. "Başka bir deyişle" ile başlayan cümle öncekini yeniden söyler.

☐ D ☐ Y

8. Dıştaki cümlede "bu sistem" geçiyorsa cümle sistemin anlatıldığı cümlenin ardına gelir.

☐ D ☐ Y

9. Diyalogda sorunun anahtarı cevabın son cümlesindedir.

☐ D ☐ Y

10. Öyküleyici cümleleri sıralarken olayın zaman sırası izlenir.

☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. **Y** Gönderme önce söylenmiş bir şeyi gösterir; giriş cümlesinin öncesi yoktur.

2. **D** Bu sözler öncekileri bir yargıya bağlar.

3. **Y** Çoğu kez konuya yakındır ama konunun başka bir yönünü anlatır.

4. **D** Önce ilk cümleyi sınamak bu yüzden hızlı bir başlangıçtır.

5. **D** İkinci paragraf hep III, IV ya da V. cümleyle başladı.

6. **Y** Gerekçe "çünkü" cümlesindedir; boşluğa o gerekçenin açıkladığı yargı gelir.

7. **D** Bu yüzden boşluğa, sonraki cümlenin açtığı düşüncenin özü gelir.

8. **D** Gönderme sözü yerleştirmenin anahtarıdır.

9. **Y** Anahtar çoğu kez cevabın ilk cümlesindedir.

10. **D** Yola çıkış, yolculuk ve varış sırası cümle sırasını verir.

Kaynak: Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Türkçe testi).